

NS RČS 1929-1935, PS, 9. schůze, část 4/6 (16. 1. 1930)

psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/009schuz/s009004.htm

-
Čtvrtek 16. ledna 1930

A konečně jsou další důvody: "Cenová úroveň je stále poměrně stabilní" a "poměry na peněžním trhu se do značné míry normalisovaly". Mne zajímá v tomto odstavci odůvodnění, které se tu uvádí, proč se na peněžním trhu poměry do značné míry normalisovaly. Tu ve zprávě se praví: Normální poměry na peněžním trhu byly provedeny tvořením úspor "jak cestou dobrovolnou, tak cestou nucenou (sociální pojištění)". Důvodová zpráva říká tu: Nám se povedlo provésti stabilisování poměrů na peněžním trhu. Jak se nám to povedlo v tomto kapitalistickém státě? Na jedné straně tím, že) tu byla dobrovolná spořivost, tedy, že ti lidé, kteří mohli ukládati úspory, ukládali si je do peněžních ústavů dobrovolně. Tím vklady v peněžních ústavech rostly, náš peněžní trh se do značné míry normalisoval. Ale důvodová zpráva také tím říká: Tato dobrovolná spořivost by byla nestačila, poněvadž těch drobných a pracujících lidí, kteří mají možnost v tomto státě spořiti, je příliš málo. Jejich dobrovolné spoření by bylo nestačilo, zavedli jsme tedy v tomto státě nucenou spořivost, my jsme nadiktovali každému poslednímu dělníku, když máš takovou mzdu, že za ní se svou rodinou nemůžeš býti živ, a třeba hladovíš, musíš spořiti, musíš ukládati, aby naše poměry na peněžním trhu se mohly normalisovati a stabilisovati, a zavedli jsme sociální pojištění. Zde se říká: To byl švindl s tím sociálním pojištěním, které jsme tu zavedli pro dělnickou třídu. Kdybychom přišli se zákonem a řekli, že každý dělník ve státě musí si ukládati peníze, abychom jich mohli zneužít na silniční fondy, na podporu kapitalistického režimu, nebo konečně abychom jich mohli zneužít na přípravy k nové válce, na válečné zbrojení atd., tak by dělníci protestovali proti tomu. Dělníci by si nechtěli dáti líbiti, viděli by přímo to čertovo kopýtko, které se v této spořivosti skrývá a okamžitě by se proti tomu bouřili. My na to půjdeme jinou cestou. My tu nucenou spořivost dělníků, to tahání peněz z kapes dělníků, to nastřádání kapitálu, kterým my vládnoucí v tomto kapitalistickém státě budeme disponovati, zařídíme pohodlnější cestou. Řekneme dělníkům: My pro vás zřídíme velkou sociální vymoženost, zavedeme sociální pojištění, a vy na to budete platiti a my vás takto donutíme ke spořivosti - jak praví důvodová zpráva.

Tedy tomu, kdo sdělával důvodovou zprávu, jistě proklouzlo toto přiznání, jak se zde šlo na dělnickou třídu, jakým způsobem se zde vynutila spořivost ve prospěch kapitalistického státu. Zde jest zřejmá a doznaná kapitalistická spekulace na násilné donucení dělníků ke spořivosti, které se vylíčilo dělníkům jako velká sociální vymoženost a jako cenný plod socialistické účasti na koaliční vládě v kapitalistickém státě, a kryla se tím zrada třídně bojovných zájmů dělnické třídy, která zde byla socialistickými stranami provedena.

Jsou ještě další cenná doznání a poučení v důvodové zprávě, kterými provází vláda svůj návrh na zavedení zlaté měny. Jest zde třetí odstavec: Námitky. Na začátku tohoto odstavce se říká: "Proti měnovému opatření touto osnovou navrhovanému se někde namítá, že cenové poměry v tuzemsku nejsou ještě ustáleny, protože není vyřízena jednak ochrana nájemníků a dále, že nejsou vyřešeny otázky, související hlavně s obchodně-politickým poměrem mezi zemědělstvím a průmyslem." Zde se naráží na problémy hospodářské krise, které při všech stabilizačních snahách vyrůstají před kapitalistickými vládnoucími kruhy tohoto státu. Poukazuje se na zemědělskou krizi, na průmyslovou krizi a na ochranu nájemníků a při tom se na tyto námitky dále odpovídá: "K tomu jest uvést, že pokud by šlo o důsledky těchto problémů, zůstává věc stejnou, ať by byla uvedena Kč v přímou zákonnou relaci ke zlatu, nebo ať by zůstalo při poměrech nynějších." To je, řešení těchto problémů bude nutno prováděti na účet pracujících vrstev, ať jest valuta zlatá nebo papírová - to na věci nic nemění.

Že tomu bude skutečně tak a že bude zase zavedení zlaté měny využíváno k novému útoku na dělnické mzdy, k útoku na dělnickou existenci, o tom svědčí řada zjevů, o kterých se ještě zmíním, a svědčí o tom otázka ochrany nájemníků. Patrně se strany domácích pánů - poněvadž já nevím jinak, proč se ty věci do důvodové zprávy dostaly - byly projeveny obavy: Jak pak to bude s námi teď, když zavedete zlatou měnu? Nebude se říkat: Teď, když československá koruna je zhodnocena, nemusí se nájemné zvyšovati, když se dělníkům říká, teď, když dostanete zhodnocenou korunu ve zlaté měně, nemusíte zvyšovati mzdy, poněvadž za tu zhodnocenou korunu více se nakoupí, kupní cena je větší, mohou se mzdy odbourávati? Jestlipak se také nepřijde na domácí pány a nebude se říkat: Teď, když se zhodnotila československá koruna a měna se stabilisovala, když příjem máte zaručený, není třeba zvyšovati nájemné?

Tedy, aby domácí páni neměli strach, v důvodové zprávě se hned odpovídá: "Při správné měnové politice by ani odbourávání ochrany nájemníků nemělo vlivu na zvýšení celkové cenové hladiny, nýbrž mělo by jen za následek přesuny cenových relací, resp. přesuny důchodových relací."

V důvodové zprávě ujišťuje tedy vláda domácí pány: Nemějte žádnou starost, ochrana nájemníků bude odbourána, činže budou zvyšovány, to na věci nic nemění, že zavádíme zlatou měnu. Vy chudáci domácí páni musíte přijít ke svému a dostati zvýšení nájemného. Zavedením zlaté měny se na těchto věcech nic nezmění, jenom důchody se přesunou.

Co znamená přesunutí důchodových relací? K tomu je docela jasný výklad. Důchody se přesunou z kapes nájemníků do kapes domácích pánů. Důchody nájemníků se zmenší, poněvadž budou museti platiti vyšší nájemné, ale důchody domácích pánů se zvýší, poněvadž dostanou vyšší nájemné. Nastane přesun důchodů z kapes nájemníků a těžce pracujících a strádajících do kapes majetkově silných.

Tedy tak docela otevřeně mluví důvodová zpráva. Domácí páni nesmějí býti poškozeni. Vláda se postará, aby přišli k svému, jen důchody se budou přesunovati. Když vláda takto ujistila domácí pány, že se nemusí obávat, že odbourání ochrany nájemníků a zvýšení

činže bude provedeno, že zavedením zlaté měny se na těchto úmyslech ničeho nezmění, uznává na konec důvodová zpráva za dobré, ukázati aspoň těšínská jablíčka nájemníkům, pracujícím třídám a pod. a říká zde:

"Lze však doufati, že toto řešení ochrany nájemníků a zvýšení činží bude postupně usnadňováno tím, že podobně, jak tomu bylo v minulých letech, vzrůstající hospodářský vývoj způsobí zvýšení reálného důchodu a tím též zvýšení peněžního důchodu".

Zde se před dělnickou třídou a před pracujícími vrstvami vystavují těšínská jablíčka, že snad vývoj hospodářských poměrů u nás dá očekávati, že se budou zvyšovati důchody. Prosím, to se říká v době, kdy tento stát a celá jeho kapitalistická vládnoucí společnost jest před těžkou krizí hospodářskou, průmyslovou i zemědělskou, kteréžto krise zase hned v začátcích svých se začíná využívatí především proti dělnické třídě k útoku na dělnické mzdy a dělnickou zaměstnanost. To se říká v době, kdy důsledky krise už se objevují v takových obrázcích a útocích na dělnickou třídu, že na př. v zemědělství přichází se na zemědělské dělnictvo s požadavkem odbourání mezd a snížení mezd o 25% zemědělskému dělnictvu, kdy je tu už viděti všeobecný nástup a útok zemědělských kapitalistů proti zemědělskému dělnictvu. To se říká v době, kdy v řadě odvětví průmyslových objevuje se nezaměstnanost, a při tom se hned objevuje útok kapitalistů proti dělnickým mzdám. To se říká v době, kdy textilní dělníci jsou ve veliké části nezaměstnaní a kdy mzdy textilních dělníků se snižují. To se říká v době, kdy se objevují přímo takové případy zaměstnavatelské neurvalosti, jako na př. v posledních dnech ve sklářském průmyslu v Oloví a v Novém Rychnově, kde správa dvou závodů zaměstnávajících 2000 sklářských dělníků prostými vyhláškami vyvěšenými v závodech propustila v jednom závodě na ráz 500 dělníků a ve druhém závodě 700 dělníků, t. j. ze 2000 zaměstnaných dělníků najednou 1200 dělníků bylo vyhozeno na dlažbu ulice za vrata továrny. Správa závodu jim docela ostentativně a provokačně říká: Ted' vás nepotřebujeme, jděte se pást i se svými rodinami a se svými dětmi, ted' můžete několik měsíců zaháletí a hladověti. My vás do svých továren nepustíme, dnes na vás nemůžeme dostatečně vydělávati, tedy vás odsoudíme k hladovění a druhým dělníkům budeme snižovati mzdy, a až vás zase budeme potřebovati, tak si vás zavoláme.

Tedy v té době, kdy se objevují tak drastické příklady nástupu kapitalismu proti dělníkům a snahy o nové rozvrácení a nové zbídačování dělnických existencí, osměluje se vláda v důvodové zprávě vystavovati těšínská jablíčka a říkati: "Mějte naději, že hospodářský vývoj snad povede k tomu, že také vaše mzdy budou zvýšeny." A při tom pan ministr financí s tohoto místa před několika dny zde prohlašoval na adresu státních zaměstnanců a zřízenců: Nedělejte si žádných nadějí, že bychom vám zvýšili platy! My se budeme snad zabývati tím, jak bychom umožnili, aby ti, kterým se nájemné bude zvyšovati, mohli je domácím pánům platiti. Budeme se zabývati otázkou, zda by se těm, kterým se zvýší nájemné, nemohlo na to něco přidati, aby domácí páni přišli k svému. Tedy nejde o to, starati se o ty, kteří tu budou trpěti dnešními neurovnanými hospodářskými a výrobními poměry kapitalistického státu, který ve všech stabilisačních snahách je pořád ve slepé uličce a nedovede se z ní dostatí. Každé vaše opatření, které tu děláte, všechny zákony, které tu usnášíte, jsou věci pro kočku, které se odrazí vždy jen na zbídačení nejširších

vrstev tohoto národa, poněvadž vy nemůžete upravit dnes existenci širokých vrstev pracujícího lidu, když chcete zachovati svoji kapitalistickou nadvládu a své kapitalistické zisky. Všichni ti, kteří vstupují dnes do vlády tohoto kapitalistického státu a do různých vládních koalic, které se tu vytvářejí, předem berou na sebe závazek, že budou útočiti na existenci dělnické třídy, že budou svoji snahu obracet k tomu, aby byly činěny pokusy o stabilisaci kapitalistického zřízení tohoto státu, které znamenají zároveň zradu dělnické věci, postup a útok proti dělníkům a dělnické existenci. A je pochopitelné, že pod útoky a údery, které se tu obracejí proti dělnické třídě, budí se v ní odpor, dělnická třída se revolucionuje. Je to nejlépe viděti na případě sklářských dělníků v Oloví a Rychnově, o kterých jsem mluvil. Co odpověděli sklářští dělníci v Rychnově na to, když tam bylo 1.200 dělníků propuštěno z práce? Všichni ostatní, 2.000 dělníků prohlásilo se solidárními. Když má býti odsouzeno 1.200 našich soudruhů, spoludělníků k tomu, aby celé měsíce hladověli, aby byli vyhozeni za vrata továrny, aby jejich mzdy byly ještě sníženy a jejich existence rozvrácena, pak vám celou tu výrobu házíme pod nohy, nebo zastavujeme solidárně všichni práci a odcházíme z továrny a povedeme boj proti vaší provokaci. Sklářští dělníci v Oloví nejen že zastavili práci, nýbrž odešli okamžitě od strojů, nestarajíce se dále o výrobu a chod kapitalistického podniku. (*Předsednictví převzal místopředseda Taub.*) Stroje běžely plnou parou, skleněné tabule, poněvadž je tam výroba tabulového skla, prorazily střechu a řítily se dolů a celá výroba byla tím způsobem zastavena; zamrzlo sklo ve vanách a pecích, poněvadž dělníci je vyhasili. Na drzou provokaci zaměstnavatele odpověděli tím, co měli po ruce. Srazili se v jednotnou bojovnou frontu a řekli si: Když má hladověti část dělníků a býti odsouzena k smrti hladem, postavíme se do jedné fronty a budeme bojovati všichni společně.

Příklad, který dali sklářští dělníci v Oloví a Nov. Rychnově, bude revolucionovati celou dělnickou třídu, poněvadž vy nemůžete zastaviti útoků proti dělnické třídě, když chcete hájiti a chrániti své kapitalistické zájmy. Vy budete za pomoci všech těch, kteří jsou ochotni vaší vyděračné politice přisluhovati, budete útok proti dělnické třídě dále rozvíjeti a dělnická třída nejenže se bude brániti, nýbrž ona bude nastupovati k protiútoku proti všem vašim kapitalistickým stabilisačním snahám, proti všem těm experimentům, které zde chcete prováděti na účet pracujících. Proto utěšuje-li se dnes zpráva rozpočtového výboru tím, že zavedení zlaté měny znamená do budoucna ustálení poměrů v tomto státě, totiž definitivní stabilisaci tohoto kapitalistického výrobního a vládnoucího režimu, je to marné, nesprávné a zbytečné utěšování. Je to dělání účtu bez hlavního činitele, to jest bez dělnické třídy, je to dělání účtu bez statisíců a milionů pracujících dělníků. Chcete uzavříti svůj účet kapitalistické nadvlády, chcete uzavříti bilanci kapitalistického hospodářství a nepočítáte s pracujícími, nepočítáte s dělníky, vy to své kapitalistické hospodářství a kapitalistickou bilanci uzavíráte bez dělníků na účet pracujících vrstev, a to musí donutiti pracující, aby se postavili proti těmto vašim snahám.

Ve skutečnosti - jak jsem již řekl - zavedení zlaté měny neznámá nic. Bude-li dělník dostávati svou mzdu ve zlaté měně nebo dostává-li ji ve měně papírové, to pro něho na věci nic nemění. Kapitalistický útlak proti němu bude za každých okolností rozvíjen.

Byla-li zde dnes na př. rozvinuta diskuse o tom, kdy se k zavedení zlaté měny mělo přikročit, mluvil-li zde můj předřečník dr **Macek** proti tomu, že tato věc byla projednána ve Stálém výboru, a vytýkal-li spěch, se kterým byla projednána, myslím, že to nemělo jiného podkladu, poněvadž dr **Macek** jako socialista nezabýval se vůbec otázkou dělnické třídy při stanovisku ke zlaté měně. V celé jeho řeči, když podrobně rozbíral zákon o zlaté měně, neexistovala pro něj dělnická třída, existoval pro něj jen zájem Národní banky. Dr **Macek** projevil docela strach o zisky Národní banky, aby tento zákon špatnou stylisací Národní banku a její akcionáře neokradl o dividendy a nesnížil jim jich. O to měl dr **Macek** jako socialista nesmírné obavy a celá jeho snaha se nese k tomu, aby byl zákon opraven ve prospěch bankovních kruhů, ve prospěch akcionářů a ve prospěch těch, kteří dividendy berou, aby jich zákon nepoškodil, aby nevyšli na prázdno a aby nebyli tímto zákonem nějak dotčeni. O otázku dělnické třídy dr **Macek** v celé své řeči nezavádil. Vytýkal jen, že to bylo projednáno ve Stálém výboru. Myslím, že je třeba v zájmu věci osvětliti i toto stanovisko t. zv. socialistických stran proti překotnému projednání tohoto zákona. Tady jde zase jen o konkurenční boj. Proč projednala ta stará koalice honem s velikým spěchem tento zákon ve Stálém výboru? Stará koalice chtěla ještě tímto zákonem o zavedení zlaté měny prosaditi před veřejností korunu celému svému snažení o provedení a dokončení kapitalistické stabilisace. Stará vládní koalice chtěla se tím chlubit: podívejte se, celé to naše hospodářství bylo tak krásné, tak pěkné v zájmu stabilisování kapitalismu, že jsme ještě v poslední chvíli, když již nám odzváněli umíráčkem a když jsme byli již poraženi na tom volebním kolbišti, ještě v poslední chvíli v tom křečovitém vzepjetí dali československému lidu a československému státu zlatou měnu, zavedli jsme zlatou měnu a tím jsme korunovali celé to své dílo.

A proč socialisté, ti příští nápadníci té nové koaliční vlády, proč proti tomu, že tento zákon projednával Stálý výbor, protestovali? Poněvadž chtěli z tohoto zákona o zlaté měně udělati veliký bengál před voličstvem a před dělnictvem, poněvadž chtěli přijíti a říci: Podívejte se, ta stará koalice nikam nemohla, ale sotvaže jsme tam přišli my, hned jsme dali československému lidu zlatou měnu; my začínáme hned s upevňováním a stabilisováním československé valuty; je viděti, jací jsme my kabrňáci a jak my ty hospodářské poměry v tomto státě budeme stabilisovati. Teď už nebude dělník dostávat svoji mzdu jen v obyčejných papírových korunách, teď už ta měna a peníze, které dostane, budou mít zlatý podklad. Tato zbraň byla však socialistům vyražena z rukou a proto se z této zlaté měny v socialistických listech již žádný bengál nedělá; naopak se v tomto směru přiznává pravda a říká se zde: kdyby tento zákon nebyl uskutečněn a proveden v tom Stálém výboru, ony by věci zůstaly stejné.

Všechno tohle právě nasvědčuje - a ty příklady, které jsem tu uvedl, zvláště ten příklad se sociálním pojištěním, z něhož clonu odhalila důvodová vládní zpráva, to potvrzují - že dělnická třída a pracující lid nemá co k očekávání ani od tohoto zákona, ani od druhých zákonů, které v tomto parlamentě vládnoucími kapitalistickými třídami a jejich přísluhovači jsou usnášeny a vypracovávány, že těžiště věcí pro dělnickou třídu vězí a leží docela jinde, a sice v zorganizování jednotného bojového nástupu proti celému tomuto kapitalistickému řádu za zlepšení existence. Opravdu hodnotná odměna za dělnickou práci bude následovati teprve tehdy, až základy tohoto kapitalistického zřízení budou

rozmetány a až dělnická třída vezme svůj osud do vlastních rukou a svou bojovnou frontou bude stavěti a klásti základy k novému lepšímu zřízení, k dělnickému státu, k socialistickému státu. (*Potlesk komunistických poslanců.*)

Místopředseda **Taub** (*zvoní*): Dále má slovo p. posl. dr **Rosche**.

Posl. dr **Rosche** (*německy*): Dámy a pánové! Sněmovna má schváliti zákon o zlaté měně. Nejprve promluvíme o otázce, jak to přijde, že se v tomto stadiu zabýváme zákonem o zlaté

měně, když se přece podle někdejší úmluvy s Národní bankou pomýšlelo na přechod ke zlaté měně v době, až bude státovkový dluh zredukován na určitou míru a až z této redukce Národní banka dosáhne oné pohyblivosti, která jí přísluší vzhledem k jejímu úkolu udržovati stabilisaci koruny a k jejím hospodářským úkolům. Že se v tomto stadiu dnes zabýváme zákonem o zlaté měně, souvisí vnitřně s reparační bankou, s reparačním problémem vůbec. Promluvíme-li zcela krátce o československé měně, uvedl bych úvodem **Englišovu** větu, kterou pronesl k rozpočtu roku 1929, kde prohlásil: "Žádný stát nepřinesl pro svou měnu tolik obětí jako naše republika. Vděčně musíme vzpomenouti velké oběti našeho občanstva, jeho neúnavné práce a vzorné šetrnosti, jakož i jeho smyslu pro finanční odpovědnost naší politické reprezentace. Stav měny, konsolidace a stabilisace české koruny byla možna jen obětavostí obyvatelstva obývajícího stát. To budiž řečeno na počátku vývodů, a to nechť také všichni bez ohledu na národnost bezvýhradně uznají."

Tyto oběti nebyly přineseny jednostranně pouze Čechy nebo Slováky, zvýšenou měrou přispěli ke stabilisaci koruny také Němci. V podstatě nebyla situace vlastně příliš krásná; neboť nesmíme přehlédnouti, že podle úmluvy s Národní bankou byl tu přece státovkový dluh 10.189,905.599 Kč. Skládal se z žirového účtu, pak z bankovek a pokladničních poukázek a dávkou z majetku, která byla vybrána do doby úmluvy s Národní bankou, tedy do doby změny Bankovního úřadu ministerstva financí na Národní banku, tato částka klesla již na 5.2 miliard. Celkem zůstalo saldo 4.9 miliard státovkového dluhu. K tomu ovšem dlužno přičísti položku přes 752 milionů, kterou musila převzít Národní banka do komise. Jsou to ony miliony, které vznikly z lombardního dluhu a eskontních závazků v bankovním úřadě ministerstva financí. Pátráme-li dnes podle těchto číslic po skutečném stavu u Národní banky a nahlédneme-li do bankovního výkazu Národní banky z 10. ledna, musíme vlastně s uspokojením konstatovati, že tento státovkový dluh klesl již na 3.7 miliard a 752 milionů závazků převzatých do komise na 358 milionů. Nechceme se zabývatí otázkou, do jaké míry přispívá stát k umoření celého tohoto dluhu, na každý způsob však zběžně konstatujeme, že se ke krytí státovkového dluhu dnes ještě používá zbývajících splátek dávky z majetku a stát přispívá ročně myslím 110 miliony. Jestliže v této souvislosti zkoumáme, kolik jest ještě nedoplatků na dávku z majetku podle státního závěrečného účtu za rok 1928, vidíme, že jest to 2.7 miliard a zároveň konstatujeme, že celkem bylo předepsáno 8.6 miliard dávky z majetku. Proč se zmiňuji o této věci? Zmiňuji se o ní v této souvislosti, poněvadž se mi zdá neuvěřitelné, aby se za daných poměrů mohlo někdy počítati s vymáháním této zbývající částky dávky z majetku v tomto rozsahu. Tato otázka bude tedy potřebovati objasnění, poněvadž se v dalším průběhu

budeme musiti zabývatí úhradou státovkového dluhu. Jak známo, Národní banka chtěla to již učiniti, neboť místo do r. 1940 chtěla, aby státovkový dluh již roku 1935 klesl na 1.5 miliardy. Jak k tomuto snížení dojde, jest druhá otázka. Jednalo se již o měnové půjčky, ale domnívám se, že se o tom nedá dobře mluvit. Jednalo se také o platebním fondu, který jak známo, jest utvořen z daňových příjmů přesahujících rozpočet o 5%. Na každý způsob Národní banka, aby se mohla hospodářsky rozvinouti, naléhavě potřebuje, aby státovkový dluh byl uhrazen. Nebyla utvořena souvislost s měnovým zákonem, poněvadž se doba ke splacení nebo umoření nepokládá za vhodnou, prostě z toho důvodu, poněvadž jest dnes nemožné zatížití rozpočet úhradou státovkového dluhu, poněvadž hospodářství takového zvýšení výdajů naprosto nesnese. Promluvív právě krátce o obětech, které přineslo československé obyvatelstvo stabilisaci koruny, připomínám celou kapitolu kolkování bankovek, zmíněnou kapitolu o dávce z majetku činící 8.3 miliardy, projednání otázky předválečných papírů, dále otázku válečných půjček a konečně zavedení daně z obratu, daně z uhlí, vyšší daně dopravní, zvýšení přímých a nepřímých daní. To všechno byly prostředky směřující ke stabilisaci koruny. Prozkoumáme-li tedy věc podrobně, oběti, které byly k tomuto účelu přineseny, byly ohromné. Tyto oběti nebyly snad přineseny bez užitku, ale neklamme se! Deflací dostali jsme se do podobného stavu ochuzení celého hospodářství a obyvatelstva jako v zemích inflačních. Podíváme-li se blíže na tento předmět své úvahy, na přechod měny v poměr ke zlatu, domnívám se, že mohu právem říci, že to nemá naprosto žádného významu, přecházíme-li ke zlaté měně již v této době. Ve skutečnosti neměli jsme dosud žádné zlaté měny nebo měny se zlatými devisami, nýbrž jen nepřímý poměr k dolaru, tím že jsme stanovili přepočítání za střední kurs, založené na delší zkušenosti, že se dolar rovná 33.75 Kč. A nyní zavedli jsme poměr ke zlatu, koruna rovná se 44.58 miligramům zlata. Rozhodující jest - a jsem rád, že tato otázka jest konečně rozřešena, aby se obyvatelstvo zbavilo ať již právem nebo neprávem vyvolaného neklidu, do něhož musilo býti hnáno - že změnou měny nenastává rozdíl v jednotce. Dlužno to tím spíše vítati, poněvadž z tohoto důvodu není třeba ani drahoty, ani jiné překážky v hospodářství.

K věci poznamenal bych toto: O zákoně o zlaté měně od té doby, co byl podán ve Stálém výboru až dodnes, bylo neobyčejně mnoho debatováno, mnohem více než toho bylo třeba, poněvadž se totiž na jedné straně určitě seznalo, že usnesení Stálého výboru nelze měnit a také na druhé straně se musilo poznati, že přednesená přání jsou oprávněná, ale konec konců musí býti vyřízena kompromisem, řekněme resolucí nebo nařízením. Musím v mnoha bodech dáti za pravdu panu profesorovi **Mackovi**. Ať jde dnes o povinnost výkupu nebo o zvýšení akciového kapitálu, které do toho vklouzlo, konec konců mohlo se to snad vyřídit v poněkud kratší době. Pro mne jest jedna věc jistá - a v té věci byl bych rád, abychom měli všichni jasno - zlatá měna jest požehnáním pro celé hospodářství a veškeré obyvatelstvo, jsou-li ve státě předpoklady pro stabilisaci měny. Tyto předpoklady jsou jednak vnitropolitický mír a na druhé straně, abychom mohli udržeti hospodářství na určitém stupni prosperity a abychom také mohli zjednatí si za hranicemi vážnost, aby cizina měla k nám důvěru. Neboť právě tak, jako se mezinárodní smlouvy stávají cárem papíru, když se spolu národy srazí ve světovém prostoru, tak také ve chvíli utkání stává se z měnového zákona cár papíru a přes všechny jistoty řítí se

měna do bezedna. Důkazem toho je velká světová válka, a dojde-li v budoucnosti opět k takové věci, prokáže to budoucnost opět. Jen práce, hospodářství a píle mohou udržeti měnu tam, kde je.

Tu bych prohlásil: Nesměli jsme riskovati, abychom nepodali měnový zákon. Nesměli jsme se ani pouštět do akademického sporu, předpokládajíc, že by mohl skončiti negativně, poněvadž, abych tak řekl, jsme mezinárodně nuceni zúčastniti se na reparační bance. I když se praví, že se státy, které mají zájem na reparační otázce nebo které mají zlatou nebo devisovou měnu, mohou zúčastniti na reparační bance, nesmíme se vydávati v nebezpečí, i kdyby takováto rozhodnutí byla jen z 10% nejistá, že by mohlo býti zamítavě rozhodnuto. V politickém životě nelze nic zaručiti na 100%. Ve spojení s tím a abych skončil o této otázce, opakoval bych jen to, co jsem řekl kdysi, mluvě o obchodní smlouvě s Maďarskem. Tenkrát zasedala světová hospodářská konference a Loucheur, francouzský finančník a hospodářský politik, který jest dnes předsedou výboru pro východní reparace, prohlásil: "Nestačí, má-li země zdravou měnu, ani emisní banku vybudovanou na pevném podkladě, spíše jest nezbytně třeba věnovati největší péči zmíněné platební bilanci a ujistili se její spolehlivostí, jinak celá ta namáhavě vybudovaná stavba hrozí se zřítiti. A dále praví: "Politický mír bude skutečně posílen teprve hospodářským mírem." Dovolil jsme si tato slova proto opakovati, poněvadž konec konců, jak se přiznává a jak také přiznávají rozhodující hospodářské vrstvy, žijeme přinejmenším ve znamení počínající silné deprese - mezi námi řečeno - krise, a již loňského roku obchodní bilance neposkytovala nejlepších vyhlídek a právě můj soused po pravici (*zpravodaj posl. dr. Hodáč*) mluvě o hospodářské otázce před průmyslníky prohlásil: "Musíme vybřednouti z přebytků dovozu, musíme dostati poměry právě opačné, abychom více vyváželi."

Končím-li nyní tímto o otázce zlaté měny, dovolil bych si v této souvislosti, v níž jest tento zákon k reparační otázce a k reparační bance, říci několik slov. Všichni víme, že se nyní právě koná snad nejzávažnější politické konference evropských států po válce, že jde o likvidaci neblahé války po stránce hospodářské, haagská konference, kde se nyní jedná o velkém a ohromném reparačním problému, a že, jak se právě dovídáme z večerníku, v sobotu snad přece skončí.

Velectění! Celý reparační problém je tak obrovský, že se domnívám, že právem mohu tvrditi, že ani znalci a diplomati v Haagu neznají všech jeho odvětví, to jest jeho hospodářského významu, rozsahu jeho následků, že dnes vůbec nedovedou posouditi velikosti jeho čísel, odvažují se tvrditi, že dnes vyjednačci v Haagu a že včera znalci v Paříži a že v budoucnosti parlamenty, které se budou zabývati ratifikací Youngova plánu, nemohou míti vůbec představu o dosahu této otázky pro budoucnost. Vyjádřeme to prakticky. Tato otázka není nic jiného než hospodářské a sociální zotročení Evropy Amerikou a smím-li použít i obrazu, tento problém jest proudem nejlepší krve řinoucí se ze srdce Evropy do Ameriky. Nemám tušení, do jaké míry mi můžete v této chvíli dáti za pravdu, ale otázka jest tak veliká a stojí za to, aby se jí hospodářství zabývalo větší měrou a aby se jí sociálně politické vrstvy zabývaly se vši vážností, poněvadž jedině na tomto rozhodnutí v Haagu závisí nejbližší budoucnost Evropy. A domnívám se, že právem

mohu tvrditi: Jestliže dnes dobře nasloucháme, nerozhoduje výkonnost, nerozhoduje platební způsobilost Evropy, nýbrž rozhoduje moment politický, který snad v poněkud užším horizontu nevyváží následků ještě tou měrou. Nesmím si zastírat jednu věc: Každý politik dopustil by se největší chyby při všem oprávnění, že se snaží pro svůj stát vyzískati co nejmenší platební částku, kdyby tento problém neposuzoval jako problém celé Evropy. Proč však mluvím o Evropě? Poněvadž celá Evropa je dlužníkem a Amerika jediným věřitelem.

Na věci jest to tragické, že přes velikost této otázky, vyjma docela malého počtu lidí, nikdo se vlastně v reparacích nevyzná. Já také ne, a odvažuji se tvrditi, že ani většina mých kolegů ve sněmovně, jen nepatrná část jich se tím zabývá. Zmínil bych se jen o několika věcech, které jsem tak z dálky zaslechl. K nějakému rozuzlení v tomto velkém reparačním problému můžeme se dopracovati, budeme-li rozlišovati spojenecké dluhy vítězů, budeme-li rozlišovati otázku německých reparací, budeme-li rozlišovati otázku reparací rakouských, maďarských a bulharských, budeme-li na druhé straně rozlišovati zaplacení biens cédés, převzatých statků a poplatků za osvobození nástupnickými státy, budeme-li rozlišovati význam otázky pozemkové reformy, otázku optantů, pokud jde o optanty agrární a neagrární. A při tom jest velmi zajímavé, že při celém reparačním jednání neslyšíme nic o Turecku. Turecku byly reparace prominuty jako odměna za jeho vítězství nad Řeky v Malé Asii. V celém velkém problému reparačním v Haagu neslyšíme také jména Ruska, jak bude rozřešena otázka reparací s Ruskem, jak bude upravena.